

Особливості обстановки та проблемні питання застосування прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційної операції

Peculiarities of the situation and problematic issues of the use of border units in the context of a stabilization operation

Валерій Кіт^A

Corresponding author: ад'юнкт відділення докторантури і ад'юнктури науково-організаційного відділу, e-mail: kit.valera@ukr.net, ORCID: 0009-0000-3719-1232

Олександр Бека^A

слухач факультету підготовки керівних кадрів, e-mail: sany_beka@ukr.net

Іван Луковський^A

слухач факультету підготовки керівних кадрів, e-mail: lukovskiyi@ukr.net

Valerii Kit^A

Corresponding author: associate Professor of the Department of Doctoral Studies and Adjuncts of the Scientific and Organizational Department, e-mail: kit.valera@ukr.net, ORCID: 0009-0000-3719-1232

Olexandr Beka^A

student of the faculty of management training, e-mail: sany_beka@ukr.net

Ivan Lukovskyi^A

student of the faculty of management training, e-mail: lukovskiyi@ukr.net

^A Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

^A Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Received: February 3, 2024 | Revised: February 18, 2024 | Accepted: February 29, 2024

DOI: 10.33445/sds.2024.14.1.2

Мета роботи: узагальнити особливості обстановки на північно-східній ділянці державного кордону в умовах стабілізаційної операції та проблемні питання щодо протидії диверсійно-розвідувальним групам противника.

Метод дослідження: системний аналіз, узагальнення, синтез.

Результати дослідження: проведено аналіз досвіду застосування прикордонних підрозділів щодо протидії диверсійно-розвідувальним групам противника на південно-східній ділянці державного кордону.

Теоретична цінність дослідження: включає кілька ключових аспектів, які мають важливе значення для розуміння та вирішення актуальних проблем, а саме аналіз стабілізаційних операцій, вивчення особливостей роботи прикордонних підрозділів, ідентифікація проблемних питань, розробка рекомендацій керівнику прикордонного підрозділу та збільшення рівня безпеки та контролю.

Практична цінність дослідження: включає низку аспектів, які можуть бути корисними для практичної діяльності в сфері безпеки та управління, а саме підвищення ефективності кризового реагування, покращення співпраці та координації заходів, забезпечення безпеки громадян та території, а також розвиток технологічних рішень.

Оригінальність: полягає в тому, що воно вивчає конкретні аспекти роботи прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційних операцій, що є важливим в контексті забезпечення безпеки та ефективного управління прикордонними зонами в умовах нестабільності.

Тип статті: теоретична.

Purpose: to summarize the peculiarities of the situation on the northeastern section of the state border in the context of the stabilization operation and problematic issues of countering sabotage and reconnaissance groups of the enemy.

Method: system analysis, generalization, synthesis.

Findings: an analysis of the experience of using border units to counteract enemy sabotage and reconnaissance groups on the Russian-Ukrainian border.

Theoretical implications: includes several key aspects that are important for understanding and solving current problems, namely, analysis of stabilization operations, study of the peculiarities of the work of border units, identification of problematic issues, development of recommendations for the head of the border unit and increase of the level of security and control.

Practical value of the study: includes a number of aspects that can be useful for practical activities in the field of security and management, namely, increasing the effectiveness of crisis response, improving cooperation and coordination of activities, ensuring the safety of citizens and territory, as well as the development of technological solutions.

Originality: it studies specific aspects of the work of border units in the context of stabilization operations, which is important in the context of ensuring security and effective management of border areas in conditions of instability.

Paper type: theoretical.

Ключові слова: прикордонний підрозділ, обстановка, стабілізаційна операція, диверсійно-розвідувальна група.

Key words: state border, situation, stabilization operation, sabotage and reconnaissance group.

Вступ

В Україні, яка переживає найскладніший період своєї історії, тема національної безпеки та ролі прикордонних підрозділів стає не лише актуальною, але і критично важливою. З огляду на збройну агресію з боку російської федерації (далі – РФ) виникає необхідність адаптації та вдосконалення стратегій та тактик дій прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційних операцій.

Завдання прикордонних підрозділів набувають особливого значення, оскільки вони несуть важливу відповідальність за забезпечення безпеки на кордоні. Стабілізація ситуації потребує особливої уваги до роботи прикордонників.

Зазначена тема не лише стосується безпеки та стабільності України, але і має загальноєвропейське значення в контексті відсутності правового порядку та ризику поширення конфлікту на інші території. Стаття має на меті висвітлити особливості роботи прикордонників та проблемні питання у контексті військового конфлікту.

Теоретичні основи дослідження

Дослідження обстановки в умовах збройної агресії та питань проведення заходів стабілізації обстановки і протидії диверсійно-розвідувальним групам (далі – ДРГ) противника на державному кордоні здійснювали Андрощук О. С., Андрушко О. В., Бекіров А. Е., Бінковський О. А., Городнов В. П., Дзеверін І. Г., Кириленко В. А., Купрієнко Д. А., Курашкевич А. П., Мисик А. Б., Мостовий А. І., Михайленко О. В., Петров В. О., Певцов Г. В., Радіонов Г., Фаріон О.Б., Яценко В. Ж. та інші вчені.

Авторський колектив у [1] досліджував особливості ведення стабілізаційних дій підрозділами Сухопутних військ і Національної гвардії України.

Певцов Г. В. та інші в [2] розробили методiku для розрахунку потреб на підготовку і спеціальне використання аеродромів цивільної авіації, аеродромних доріг та польових аеродромів, зокрема під час проведення стабілізаційної операції.

У роботі [3] науковці запропонували для обміну інформацією з обмеженим доступом в умовах збройного конфлікту та під час проведення стабілізаційної операції використовувати стеганографічний метод.

Городнов В. П. та інші вчені у [4] та [5] авторським колективом розроблено модель та алгоритм визначення ймовірності проведення диверсійно-розвідувальних операцій у місцях (районах) відповідальності прикордонного загону.

Авторами статті [6] здійснено кількісну оцінку ризику висновку про ймовірність правильного визначення об'єкта спостереження як правопорушника, але запропонований інструментарій потребує адаптації в рамках виконання завдань щодо виявлення ДРГ противника.

У дослідженні [7] розроблено модель, за допомогою якої стає можливим розраховувати припустиму тривалість використання інформації для прийняття рішень на охорону державного кордону.

Мисик А. Б. та Андрушко О. В. в [8] розробили модель ідентифікації ДРГ при спробі перетину державного кордону.

Авторським колективом у складі Олега Фаріона, Олександра Андрощука, Геннадія Радіонова у роботі [9] розкрито типову побудову службово-бойового порядку прикордонного загону, призначення його елементів та основні способи дій для ведення спеціальних заходів з пошуку та ліквідації ДРГ. Встановлено, що в умовах високої ймовірності вогневого ураження противником службово-бойовий порядок для проведення спеціальних заходів з пошуку та ліквідації ДРГ необхідно побудувати за такими елементами, як група прикриття напрямків ймовірного руху ДРГ та резерв. На основі аналізу досвіду боротьби ДРГ та тактико-технічних

характеристик безпілотних літальних апаратів (далі – БЛА), які є на озброєнні прикордонних загонів Державної прикордонної служби України та доданих сил і засобів, визначено низку перспективних способів ведення спеціальних заходів для пошуку та ліквідації ДРГ.

За результатами аналізу наукових праць зазначених та інших вчених, а також наявних в Державній прикордонній службі України (далі – ДПСУ) методичних рекомендацій встановлено, що діяльність прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційної операції на північно-східній ділянці державного кордону потребує додаткового вивчення. Така потреба також підтверджується наявністю протиріч:

між новими вимогами до прийомів та способів використання підрозділів прикордонного загону в рамках стабілізаційної операції та наявними в ДПСУ вимогами керівних документів й рекомендаціями, які це передбачають;

між зростаючої кількості проявів ДРГ противника [10] та відсутністю дієвого механізму (приймів та способів) протидії їм;

між застарілими методичними підходами щодо проведення прикордонним підрозділом спеціальних заходів з протидії ДРГ противника та потрібними науково-обґрунтованими рекомендаціями для їх проведення в сучасних умовах обстановки на державному кордоні України.

Наявність зазначених невідповідностей і протиріч дозволяє сформулювати наукове завдання, яке полягає у підвищенні ефективності діяльності прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційної операції та протидії ДРГ противника за рахунок розробки та впровадження адекватного науково-методичного забезпечення цих процесів.

Постановка проблеми

З початком повномасштабної збройного вторгнення РФ в Україну суттєвих змін набули підходи до ведення бойових дій із використанням сучасних інформаційних технологій та передових технічних розробок. Це зумовило необхідність розвитку форм і способів діяльності складових сектору безпеки і оборони України у всіх сферах забезпечення національної безпеки, зокрема у сфері охорони державного кордону. Так, після відновлення контролю над державним кордоном Сили безпеки і оборони України в прикордонних районах проводять заходи стабілізації обстановки. За результатами проведення таких заходів виявлено проблемні питання та недоліки в діяльності прикордонних загонів ДПСУ, які характеризуються протиріччям між наявними та очікуваними результатами щодо застосування сил та засобів прикордонного підрозділу в умовах проведення стабілізаційних операцій. Разом із тим, встановлено, що характерним фактором, який негативно впливає на обстановку під час ведення стабілізаційної операції є діяльність ДРГ противника.

З метою пошуку і ліквідації ДРГ противника прикордонним підрозділом проводяться спеціальні заходи. Але ефективність їх проведення за наявними в ДПСУ методичними підходами є низькою в умовах вогневого впливу противника та обмеженої кількості сил і засобів. Це обумовлюється наявністю проблемних питань та недоліків.

Методологія дослідження

Методологія дослідження, спрямованого на аналіз особливостей обстановки та виявлення проблемних питань щодо застосування прикордонних підрозділів в умовах стабілізаційної операції, та базується на комплексному підході, використовуючи метод системного аналізу, узагальнення та метод синтезу.

Результати

В період після деокупації території України та відновлення контролю за державним кордоном проводяться заходи спрямовані на стабілізацію обстановки в окремих прикордонних регіонах держави. З цією метою у певних прикордонних районах проводяться стабілізаційні заходи, як складові процеси стабілізаційної операції.

Стабілізаційною операцією у загальному її розумінні називається сукупність взаємопов'язаних і узгоджених за метою, завданнями, місцем і часом стабілізаційних, спеціальних, бойових дій, ударів і маневру об'єднаних сил, які проводяться за єдиним замислом і планом з метою припинення збройних зіткнень, діяльності незаконних збройних формувань, диверсійно-розвідувальних сил, терористичних та злочинних організацій (груп) на своїй території, недопущення їх підтримки з-за кордону, стабілізації обстановки, забезпечення функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування у визначених операційних зонах (районах, секторах відповідальності), на території визначених адміністративно-територіальних одиниць, а також демонстрації готовності та рішучості до відбиття збройного нападу держави-агресора [11].

За результатами аналізу обстановки продовж 2023 року на північно-східній ділянці державного кордону в умовах проведення стабілізаційної операції встановлено, що вона має певні особливі риси:

1. Обстановка на білорусько-українській ділянці державного кордону характеризувалась систематичним проведенням навчань збройних сил республіки Білорусь на Волинському та Поліському напрямках та поблизу державного кордону у Гомельській області. В рамках навчань підрозділами сил спеціальних операцій республіки Білорусі із залученням інструкторів збройних сил РФ відпрацьовуються питання бойової підготовки військовозобов'язаних запасу, разом із тим, основна увага приділяється веденню диверсійно-розвідувальної діяльності. Ознак формування наступальних угруповань не виявлено. Підрозділи збройних сил Білорусі виконують завдання у прикордонних з Україною районах.

2. На державному кордоні в межах Чернігівської області, зокрема на Сіверському напрямку, підрозділи РФ продовжують перебувати у прикордонних районах Брянської та Курської областей у середній кількості до трьох батальйонних тактичних груп зі складу 1 танкової армії Західного військового округу та підрозділів повітрянодесантних військ. Вдосконалює оборонні позиції у населених пунктах прикордонних районів Курської області та систематично, із використанням артилерійських систем (мінометів, гаубиць, реактивних систем залпового вогню тощо), здійснює обстріли прикордонних районів суміжної території України, їх населених пунктів та цивільної інфраструктури. Крім того, періодично застосовує БПЛА для ведення повітряної розвідки місцевості та нанесення ударів дронами-камікадзе.

3. На державному кордоні України в межах Сумської та Харківської областей противник не відмовляється від планів щодо повної окупації України. Противник і надалі ігнорує закони та звичаї війни, використовує тактику терору, завдає ударів, здійснює обстріли позицій сил оборони України та цивільні об'єкти. На Сіверському та Слобожанському напрямках противник зберігає військову присутність у прикордонних районах, проводить активну диверсійну діяльність з метою недопущення перекидання наших військ на загрозливий напрямки, здійснює обстріли населених пунктів з території РФ, нарощує щільність мінно-вибухових загороджень вздовж державного кордону України в Белгородській області. Крім того, противник періодично завдає ракетних та авіаційних ударів, здійснює обстріли з реактивних систем залпового вогню по позиціях Сил оборони України, населених пунктів та об'єктів цивільної інфраструктури. Завдає авіаційних ударів та активно застосовує ударні БПЛА типу "Shahed-136/131".

За таких умов обстановки РФ активно використовує ДРГ проти України.

Диверсійно-розвідувальна група – це підрозділ спеціального призначення, що використовується для розвідки і диверсій у тилу противника у воєнний і передвоєнний час з метою дезорганізації тилкових установ, знищення або тимчасового виведення з ладу найважливіших промислових підприємств, військових об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збору інформації про супротивника [12].

За результатами детального аналізу випадків діяльності ДРГ, тактики та особливостей дій противника на північно-східній ділянці державного кордону України в умовах стабілізаційної операції, встановлено, що основними завданнями ДРГ можуть бути:

пошук та знищення командних пунктів та пунктів підрозділів Сил оборони України, у тому числі в інтересах застосування сил старшого начальника (артилерії та авіації);

пошук і знищення засобів протиповітряної оборони з метою відновлення переваги в повітрі для подальшого застосування тактики, набутою у сирійському збройному конфлікті;

пошук та знищення мобільних вогневих груп з метою ефективного застосування ударних БПЛА типу "Shahed-136/131";

виявлення основних логістичних маршрутів в безпосередній близькості до державного кордону та порушення забезпечення передових підрозділів Сил оборони України шляхом знищення їх автотранспортних засобів на маршрутах пересування;

дестабілізації обстановки в прикордонні смугі з метою зниження морально-психологічного стану, боєздатності частин і підрозділів для створення буферної зони.

проведення диверсій на мостах, дамбах та окремих ділянках доріг в безпосередній близькості до державного кордону з метою порушення транспортної інфраструктури та створення "буферної зони" в прикордонних районах України.

Внаслідок дій ДРГ противника наносяться значні втрати як особовому складу Сил оборони України, так і об'єктам спрямування диверсійної діяльності, наприклад, критичної інфраструктури України, мешканцям прикордонних районів тощо.

З метою ефективної протидії ДРГ противника та недопущення втрат серед особового складу, діяльність підрозділів прикордонного загону спрямована на:

своєчасне виявлення ДРГ противника (ознак їх перебування) на державному кордоні та передачі про це інформації взаємодіючим структурам та вищому керівництву;

контролю за безпечним переміщенням особового складу та забезпечення їх вогневого прикриття;

недопущення використання мобільних телефонів під час несення служби військовослужбовцями та руху на позиції, або з них;

несистемної та періодичної зміни місць та часових показників несення служби, маршрутів пересування особового складу та їх забезпечення;

переміщення військовослужбовців у прикордонних районах у постійній готовності до застосування зброї;

постійного контролю за переміщенням наявних сил та засобів, особового в районах біля державного кордону;

перевірки готовності проти диверсійних резервів та чергових вогневих засобів до виконання завдань за призначенням;

посилення прикордонного режиму у смугі місцевості вдовж державного кордону з метою виявлення можливих переміщень ДРГ противника та осіб, які забезпечують їх дії та інші заходи.

На основі аналізу досвіду протидії ДРГ противника на північно-східній ділянці державного кордону, виявлено низку проблемних питань та недоліків, серед яких:

низька готовність до ведення заходів боротьби з ДРГ противника;

відсутність дієвого контролю органів управління прикордонного загону з питань організації заходів протидії ДРГ противника і підготовки відповідних резервів;

виконання розпоряджень вищих органів управління страждає через недостатню

виконавчу дисципліну, що спричиняє неефективність управлінської системи;

командири груп контрдиверсійної боротьби призначаються формально та не володіють належною інформацією;

протидиверсійні резерви в окремих підрозділах прикордонних загонів створені формально, зазвичай шляхом покладання на одні й ті ж підрозділи одночасне виконання завдань загальновійськового резерву, протидиверсійного резерву, протитанкового резерву, а в окремих районах призначених для боротьби з ДРГ противника відзначається фактична відсутність (недостатня кількість) протидиверсійних резервів;

дії протидиверсійних резервів повільні та не забезпечують своєчасне прибуття у райони виявлення ДРГ противника, їх переслідування, блокування, вогневе ураження, захоплення (знищення);

доповіді про випадки виявлення ДРГ противника та які при цьому застосовано заходи від начальників груп контрдиверсійної боротьби або не надходять, або надходять із значним запізненням та з недостатньою інформацією;

низький рівень укомплектованості протидиверсійних резервів озброєнням і військовою технікою (броньованою технікою, артилерійськими системами, мінометами, приладами нічного бачення, засобами боротьби з БЛА, димовими гранатами тощо);

особовий склад підрозділів, який залучається до протидиверсійних заходів, практично в повному складі не володіє теоретичними знаннями щодо боротьби з ДРГ противника, не знає порядку виклику вогню черговими вогневими засобами, кількість вогневих засобів не забезпечує негайне відкриття вогню;

непоодинокі випадки нехтування окремими військовослужбовцями та командирами підрозділів елементарними заходами безпеки, низький рівень дисципліни та контролю;

випадки самовільного прийняття рішень на переміщення особового складу в порушення вимог розпоряджень старшого начальника;

відсутність взаємодії і злагодженості залучених підрозділів та єдиного зв'язку між різномірними підрозділами Сил безпеки і оборони України;

вогнева підтримка підрозділів, протидиверсійних резервів, які виконують завдання в прикордонних районах, не спланована та використовується із значним запізненням;

довготривалий час несення служби особовим складом на одних і тих самих позиціях (постах, ділянках) та використання постійних маршрутів пересування особового складу, транспорту логістики, евакуації, тощо;

відсутність належної організації безпеки переміщення особового складу з використанням бойових порядків та його готовності до відбиття нападу ДРГ противника;

відсутність попередньої розвідки запланованого маршруту руху з метою виявлення ймовірних засідок ДРГ противника у т.ч. із застосуванням БЛА;

недосконалість побудови бойового порядку, що пов'язано з недостатньою кількістю прикордонних патрулів, спостережних постів, засідок, позицій і системи інженерних загороджень для гарантованого виявлення дій ДРГ противника та унеможливлення їх проходження (пересування) на ймовірних шляхах проникнення;

недостатня кількість технічних засобів охорони державного кордону, виявлення і спостереження за рухомими цілями, контролю прилеглої території, особливо в місцях з утрудненим доступом;

недостатнє обладнання місць несення служби фортифікаційними захисними спорудами (бліндажами, перекритими щілинами тощо);

недостатня (слабка) підготовка особового складу прикордонних підрозділів з питань виявлення ДРГ противника, проведення першочергових дій у разі їх виявлення та неготовність військовослужбовців до ведення бою (спротиву) в разі потрапляння в засідки.

Наявність проблемних питань та недоліків, пов'язаних з протидією ДРГ противника, знижує ефективність проведення заходів із стабілізації обстановки на державному кордоні України з рф в сучасних умовах обстановки, що зумовлює потребу в удосконаленні науково-методичного забезпечення заходів протидії ДРГ противника.

Висновки

За результатами дослідження проаналізовано обстановку на північно-східній ділянці державного кордону України в умовах стабілізаційної операції та узагальнено її особливості. Подальше дослідження обстановки в умовах стабілізаційної операції на ділянці державного кордону України з рф дозволило зосередити увагу на діяльності ДРГ противника та завданнях прикордонного загону щодо протидії їм. На основі аналізу діяльності прикордонних загонів щодо протидії ДРГ противника на державному кордоні з рф виявлено низку проблемних питань та недоліків.

Напрямом продовження дослідження є розробка науково-методичного забезпечення діяльності підрозділів прикордонного загону в умовах проведення стабілізаційної операції та під час організації і проведення спеціальних заходів з пошуку і ліквідації ДРГ противника.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Томчук О. І., Мокоївцев В. І., Федоров О. Ю. Спільне застосування підрозділів Сухопутних військ та Національної гвардії України у стабілізаційних діях військ. Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: сучасний стан, проблеми та перспективи : науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України 31 березня 2022 р., м. Харків. С. 78-80.
2. Певцов Г. В., Дзевєрін І. Г., Усачова О. А., Бурковський С. І., Новічонок С. М. Методика розрахунку потреби на підготовку та спеціальне використання аеродромів цивільної авіації, аеродромних ділянок доріг, польових аеродромів. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України, ХНУПС, Харків, 2020, № 3(40). С. 79-90.
3. Бекіров А. Е., Яценко В. Ж., Крейдун О. С. Стеганографічний метод на основі безпосереднього та непрямого вбудовування даних для областей зображення з різною насиченістю. Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defence № 1(34)/2019. С. 115-120. <https://DOI.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-115-120>.
4. Городнов В. П., Бінковський О. А., Кукін І. Таксономічна процедура формування системи ознак для виявлення правопорушень при перетинанні громадянами державного кордону поза пунктами пропуску. Честь і закон. Харків 2008. № 1. С. 40–44.
5. Городнов В. П., Кириленко В. А., Каратаєв Р. Г. Модель визначення ймовірності проведення диверсійно-розвідувальних і терористичних операцій у місцях (районах) відповідальності органів охорони державного кордону. Честь і закон. Харків 2009. № 1. С. 41–45.
6. Городнов В. П., Кириленко В. А., Петров В. О. Показник оцінки ризиків прикордонного контролю в автомобільних пунктах пропуску через державний кордон України. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. Харків 2016.

№ 2(47). С. 212–215.

7. Городнов В. П., Кириленко В. А., Курашкевич А. П. Розробка моделі оцінки припустимої тривалості використання інформації для прийняття рішень на охорону державного кордону із урахуванням її старіння й зниження вірогідності. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. Харків, 2012. № 1(30).
8. Мисик А. Б., Андрушко О. В. Модель ідентифікації диверсійно-розвідувальної групи при спробі перетину державного кордону : зб. наукових пр. Нац. академії прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки. 2020. № 83. С. 190–203.
9. Фаріон О. Б., Андрущук О. С., Радіонов Г. О. Рекомендації щодо проведення спеціальних заходів для боротьби з диверсійно-розвідувальними групами в умовах високої ймовірності вогневого ураження противником : зб. наукових пр. Нац. академії прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки. 2021. № 4(86)2021. С. 112–128.
10. “Щомісяця ворожі диверсійно-розвідувальних груп по 9-10 разів пробують заходити на територію Чернігівщини та Сумщини”, – Командувач Об’єднаних сил Збройних сил України генерал-лейтенант Сергій НАЄВ. URL: https://lb.ua/society/2023/11/07/583175_shchomisyatsya_vorozhi_drg_910_raziv.html.
11. ВКП 1-00(01).01 : словник військових термінів та скорочень (аббревіатур). URL: <http://surl.li/ovvnr>.
12. Шинкаренко І. Р., Подзолкова Т. Ю. Правові та методологічні проблеми щодо виявлення членів російських диверсійно-розвідувальних груп під час воєнного вторгнення. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 2. С. 21-28. <https://DOI.org/10.31733/2078-3566-2022-2-21-28>.

References

1. Tomchuk O. I., Mokoivets V. I., Fedorov O. Yu. Spilne zastosuvannya pidrozdiliv Sukhoputnykh viisk ta Natsionalnoi hvardii Ukrainy u stabilizatsiinykh diiakh viisk. Sluzhbovo-boiova diialnist Natsionalnoi hvardii Ukrainy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy : naukovo-praktychna konferentsiia Natsionalnoi akademii Natsionalnoi hvardii Ukrainy 31 bereznia 2022 r., m. Kharkiv. S. 78-80.
2. Pievtsov H. V., Dzeverin I. H., Usachova O. A., Burkovskiy S. I., Novichonok S. M. (2020). Metodyka rozrakhunku potreby na pidhotovku ta spetsialne vykorystannia aerodromiv tsyvilnoi aviatsii, aerodromnykh dilianok dorih, polovykh aerodromiv [Methodology for calculating the need for preparation and special use of civil aviation airfields, airfield sections of roads, field airfields]. *Nauka i tekhnika Povitrianykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy, KhNUPS, Kharkiv*, 2020, № 3(40). S. 79-90.
3. Bekirov A. E., Yashchenko V. Zh., Kreidun O. S. (2019). Stehanohrafichnyi metod na osnovi bezposerednoho ta nepriamoho vbudovuvannia danykh dlia oblastei zobrazhennia z riznoi nasychenistiu [A steganographic method based on direct and indirect data embedding for image regions with different saturation]. *Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defence* № 1(34)/2019. S. 115-120. <https://DOI.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-115-120>.
4. Horodnov V. P., Binkovskiy O. A., Kukin I. (2008). Taksonomichna protsedura formuvannia systemy oznak dlia vyjavlennia pravoporushen pry peretynanni hromadianamy derzhavnoho kordonu poza punkty propusku [Taxonomic procedure for the formation of a system of signs for the detection of offenses when citizens cross the state border outside checkpoints]. *Chest i zakon*. Kharkiv 2008. № 1. С. 40–44.
5. Horodnov V. P., Kyrylenko V. A., Karataiev R. H. (2009). Model vyznachennia ymovirnosti

- provedennia dyversiino-rozviduvalnykh i terorystychnykh operatsii u mistsiakh (raionakh) vidpovidalnosti orhaniv okhorony derzhavnogo kordonu [Model for determining the probability of sabotage, intelligence and terrorist operations in places (districts) of responsibility of the state border protection authorities]. *Chest i zakon*. Kharkiv 2009. № 1. C. 41–45.
6. Horodnov V. P., Kyrylenko V. A., Petrov V. O. (2016). Pokaznyk otsinky ryzykiv prykordonnoho kontroliu v avtomobilnykh punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon Ukrainy [Indicator of risk assessment of border control at automobile checkpoints across the state border of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho universytetu Povitrianykh Syl*. Kharkiv 2016. No 2(47). S. 212–215.
7. Horodnov V. P., Kyrylenko V. A., Kurashkevych A. P. Rozrobka modeli otsinky prypustymoi tryvalosti vykorystannia informatsii dlia pryiniattia risheh na okhoronu derzhavnogo kordonu iz urakhuvanniam yii starinnia y znyzhennia virohidnosti [Development of a model for assessing the acceptable duration of information use for decision-making on the protection of the state border, taking into account its aging and decrease in probability]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho universytetu Povitrianykh Syl*. Kharkiv, 2012. No 1(30).
8. Mysyk A. B., Andrushko O. V. Model identyfikatsii dyversiino-rozviduvalnoi hrupy pry sprobi peretynu derzhavnogo kordonu [Model of identification of a sabotage and intelligence group when attempting to cross the state border] : *zb. naukovykh pr. Nats. akademii prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia : Viiskovi ta tekhnichni nauky*. 2020. № 83. S. 190–203.
9. Farion O. B., Androshchuk O. S., Radionov H. O. (2021). Rekomendatsii shchodo provedennia spetsialnykh zakhodiv dlia borotby z dyversiino-rozviduvalnymy hrupamy v umovakh vysokoi ymovirnosti vohnevoho urazhennia protyvykom [Recommendations for carrying out special measures to combat subversive and reconnaissance groups in conditions of high probability of fire damage by the enemy] : *zb. naukovykh pr. Nats. akademii prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia : Viiskovi ta tekhnichni nauky*. 2021. № 4(86)2021. S. 112–128.
10. “Shchomisiatsia vorozhi dyversiino-rozviduvalnykh hrup po 9-10 raziv probuiut zakhodyty na terytoriiu Chernihivshchyny ta Sumshchyny” [Every month, enemy sabotage and reconnaissance groups try to enter the territory of Chernihiv Oblast and Sumy Oblast at least 10 times], – Komanduvach Obiednanykh syl Zbroinykh syl Ukrainy heneral-leitenant Serhii NAlEV. Available from : https://lb.ua/society/2023/11/07/583175_shchomisyatsya_vorozhi_drg_910_raziv.html.
11. VKP 1-00(01).01 : slovnyk viiskovykh terminiv ta skorochen (abreviatur) [dictionary of military terms and abbreviations (abbreviations)]. Available from : <http://surl.li/ovvnr>.
12. Shynkarenko I. R., Podzolkova T. Yu. Pravovi ta metodolohichni problemy shchodo vyavlennia chleniv rosiiskykh dyversiino-rozviduvalnykh hrup pid chas voiennoho vtorhnennia [Legal and methodological problems regarding the identification of members of Russian sabotage and intelligence groups during a military invasion]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2022. № 2. S. 21-28. <https://DOI.org/10.31733/2078-3566-2022-2-21-28>.